

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาบ้านเจ็ดหลัง
อำเภอมือง จังหวัดสระแก้ว
Development of Creative Tourism: A case study of Ban Jedlhang,
Mueang Sa Kaeo, Sa Kaeo Province

ภาณุ เกตรา¹

Panu Petra

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอมือง จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการประชุมระดมสมองด้วยเทคนิค Rapid Ideation ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชนด้านการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ แก่นนำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์บ้านเจ็ดหลังพาเพลิน เกษตรตำบล จำนวน 10 คน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดำเนินการโดยปราชญ์ผู้นำและสมาชิกของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง และกลุ่มผู้ทดลองการท่องเที่ยว จำนวน 7 คน และผู้ดำเนินการระดมสมอง ประกอบด้วยคณะผู้วิจัยจำนวน 1 คน ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูง ใช้แนวคำถาม(Interview guide) เป็นเครื่องมือในระดมสมอง และทำการบันทึกข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการสนทนา หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ทำการประมวลผลข้อมูลโดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล แล้วแปลข้อมูลให้เป็นแนวคิด (concept) เพื่อเรียบเรียงตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง มีสภาพภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์มีพื้นที่อยู่ระหว่างตำบลท่าแยกและตำบลศาลาลำดวน ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอมืองสระแก้วประมาณ 22 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ใช้เวลาประมาณ 20 นาที อยู่ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 32 กม. ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที มีประชากรทั้งหมด 298 คน แบ่งเป็นประชากร ชาย 167 คน ประชากรหญิง 131 คน โดยประชากรส่วนใหญ่ ในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย อากาศก็จะมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก ชุมชน

Received: 2022-09-28 Revised: 2022-12-13 Accepted: 2022-12-16

¹ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Northern College. Corresponding Author e-mail:

p_hanu_3@hotmail.com

บ้านเจ็ดหลังเริ่มปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยได้รับพันธุ์มาจากโครงการอีสานเขียว แรกเริ่มนำมาปลูกบริเวณหัวไร่ปลายนาเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและเพิ่มพื้นที่ป่าชุมชนต่อมาได้ผลผลิตรสชาติดีและขายได้ราคามีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงชุมชน จึงขยายพื้นที่ปลูกจนปัจจุบันมีพื้นที่การปลูกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนกว่า 500 ไร่ และได้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลินเพื่อเป็นแหล่งรับซื้อเม็ดมะม่วงหิมพานต์และแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์แบบครบวงจรภายในชุมชน แก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดและการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีจุดดึงดูดในชุมชนที่ต้องการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ได้แก่ 1) โคกหนองนาพาเพลิน 2) สวนมะม่วงหิมพานต์ 3) สวนป่าพาเพลิน 4) ฝายมีชีวิต และ 5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน 2. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมธรรมชาติ ได้เส้นทางท่องเที่ยวจำนวน 1 เส้นทาง 5 กิจกรรม ผลการระดมสมองต่อเส้นทางท่องเที่ยวฯ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40-60 ปี อาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ การศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในด้านพื้นที่ ว่า ชุมชนควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง และด้านการรักษาความปลอดภัยอย่าง เป็นระบบ มีมาตรฐาน ทั้งนี้ผู้บริหารส่วนงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการสนับสนุนในด้านงบประมาณ และความร่วมมือ นักวิจัยควรเพิ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับสู่การรับรองมาตรฐาน และพัฒนารูปแบบการปลูกและการแปรรูปเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับชุมชน

คำสำคัญ (Keywords): ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน; การพัฒนาผลิตภัณฑ์; การแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมธรรมชาติ

Abstract

This research study The objectives were 1) to study the context and potential of Ban Chet Lang community, Muang District, Sakaeo Province; 2) to develop a creative community-based tourism route. This research is a participatory practice research. The data was collected by a brainstorming session using the Rapid Ideation technique, where the key informant was the community leader. Community Sage on Cashew Cultivation and Processing Leaders and members of the community enterprise group that grows and processes cashews at Baan Chet Lang Pa Ploen, Kasetsart Sub-district, consisted of 10 people. and a group of 7 tourism experimenters and a brainstorming operator It consists of a research team of 1 person. The moderator is knowledgeable. Expertise and high experience Use the interview guide as a brainstorming tool. and recording data from the beginning until the end of the conversation After collecting the information Data processing is performed by categorizing the data. Then translate the data into concepts to compile according to

the principles of content analysis. The results of the research showed that 1. The community of the seven houses There is a fertile terrain between Tambon Tha Yaek and Tambon Sala Lamduan. It is located about 22 kilometers from Mueang Sa Kaeo District. It takes about 20 minutes by car or motorcycle. It is away from Sa Kaeo Provincial Government Center. The distance is about 32 km. It takes about 40 minutes to travel with a total population of 298 people, divided into 167 male population and 131 female population. In the village, the occupation is agriculture and general labor. Characteristics of the area of the seven villages lowland Most of the area is agricultural land, such as eucalyptus farming. Cassava fields, rice fields, sugar cane fields have 3 seasons: rainy season, summer and winter, but most of the weather is hot and quite dry most of the time. Baan Chet Lam community started planting cashew trees since 1975, cultivating them from the Isan Green Project. Initially, it was planted in the end of the fields to solve the problem of drought and increase the forest area. Later, the produce has good taste and can be sold at a price that middlemen come to buy to the community. Therefore, the planting area has been expanded until now the planting area has increased to more than 500 rai and has established the Baan Chet Lang Paplen Community Enterprise Group to be a source for buying cashew nuts and processing cashews fully within the community. Solve the problem of oversupply and price pressure from middlemen There are attractions in the community that want to develop as a learning center: 1) Khok Nong Na Pa Ploen 2) Cashew Plantation 3) Pa Ploen Forest Plantation 4) Weir Chevable and 5) Ban Chet Lang Pa Community Product Distribution Center. Plearn 2. Natural agricultural tourism routes received 1 tourism route, 5 activities, brainstorming effect on the tourism route Most of the samples were female, aged 40-60 years, occupation, government service/state enterprise. bachelor's degree. This research study suggested that the area should be continually developed into a concrete natural agricultural tourism. Learning resources should be developed. and facilities, access and security in a systematic manner with standards. The executives of the government sector concerned should have a policy to support the budget. and cooperation Researchers should increase product development to raise the level to certification. and develop planting and processing patterns to increase productivity and income for the community

Keyword: Potential to be a community tourist attraction; product development; Cashew nut processing, natural agricultural tourism

บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวได้มีการพัฒนาและขยายตัวมากที่สุดในเวทีเศรษฐกิจโลก เป็นปีที่ 6 ติดต่อกันที่ 3.3% สร้างรายได้ทั่วโลกราว 7.6 ล้านล้านดอลลาร์ หรือกว่า 263.4 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนราว 10.2% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ของโลก แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และความกระตือรือร้นของผู้คนที่จะเดินทางและค้นพบสถานที่ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีความท้าทายทางด้านเศรษฐกิจ และปัญหาทางด้านการเมืองที่เกิดขึ้นทั่วโลก การเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเดินทางเพื่อธุรกิจและพักผ่อน ตลอดจนเป็นกลไกช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างงานทั่วโลก หากพิจารณาเป็นรายประเทศ คาดว่า ประเทศขนาดใหญ่ที่จะมีการเติบโตด้านการท่องเที่ยวและการเดินทางรวดเร็วที่สุด ได้แก่ จีน อินเดีย ไทย และอินโดนีเซีย และคาดว่าในปี พ.ศ. 2570 ประเทศจีนจะก้าวแซ่งสหรัฐอเมริกา ในด้านการใช้จ่ายและการลงทุนด้านการท่องเที่ยว และการเดินทางภายในประเทศ รวมถึงสัดส่วนในอุตสาหกรรมนี้ต่อผลิตภัณฑ์ มวลรวมของประเทศ (GDP) โดยรวมสำหรับประเทศไทยนั้น คาดว่าจะสามารถรักษ้อัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วต่อไปได้ และจะกลายเป็นตลาดส่งออกนักท่องเที่ยวรายใหญ่ เป็นอันดับ 3 ของโลก ภายในปี พ.ศ. 2570 (กฤษฎา กาญจนาลัย, 2561)

สำหรับประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างสมดุลของการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างสมดุลการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์จะเห็นได้ว่าเรายังจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งระบบอย่างจริงจัง ด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะส่งผลต่อชุมชนให้ได้รับผลประโยชน์อย่างกว้างขวาง

รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ กระตุ้นเศรษฐกิจ ภายใต้โครงการ Amazing Thailand Go Local เทียวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและ กระจายโอกาสในชุมชน ทั้งยังช่วยอนุรักษ์อาหาร

พื้นถิ่น ศิลปะวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ (ททท,2561) และสังคมในปัจจุบันตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตที่เกิดจากการหล่อหลอมของสังคม ทั้งนี้วัฒนธรรมหมายรวมถึง ทั้งงานศิลปะ ดนตรี ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตทั่วไป เช่น อาหารการกิน ความเชื่อ ศิลธรรม อาชีพ รูปแบบวิถีชีวิตในแต่ละพื้นที่และในแต่ละช่วงเวลา ส่งผลให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตมีความแตกต่างหลากหลายกันในแต่ละแห่ง กระแสความนิยมเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการนำวัฒนธรรมและวิถีชีวิตด้านต่างๆเหล่านี้ มาต่อยอดเพิ่มมูลค่า สร้างสรรค์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่น่าสนใจประโยชน์ของการนำวัฒนธรรมและวิถีชีวิตมาใช้ในการท่องเที่ยวนอกจากจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศแล้วยังส่งผลให้เกิด การตระหนักเกี่ยวกับการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ , 2560)

ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง หมู่ที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว แต่เดิมพื้นที่หมู่บ้านเป็นเขตป่าสงวน มีชาวบ้านจากบ้านใกล้เคียงมาถากถางป่าเพื่อทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกบ้านเรือนที่ละหลัง สองหลัง จนกระทั่งมีจำนวนเจ็ดหลัง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านเจ็ดหลัง แต่ในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 127 หลังคาเรือน มีประชากรราว 298 คน เป็นชาย 167 คน เป็นหญิง 131 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสระแก้ว, 2565) ส่วนใหญ่ประชากรในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย อากาศก็จะมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก น้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตรของแต่ละครัวเรือน พอหน้าฝนบางพื้นที่ก็เกิดน้ำท่วมทำให้ไร่นาเสียหาย เกษตรกรจึงขาดรายได้จากการทำการเกษตรแต่พื้นที่บ้านเจ็ดหลังมีการเพาะปลูกมะม่วงหิมพานต์จำนวนมาก ยังมีการแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ใช้ในการรับประทานเองและจำหน่าย นางชมพู คงเมือง ผู้ใหญ่บ้านเจ็ดหลัง หมู่ที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้มีแนวคิดในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเจ็ดหลังขึ้น ซึ่งชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้นหลายแห่ง เช่น ฝายชะลอน้ำ แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนมะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเหล่านี้ยังไม่ได้เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป และยังไม่ได้มีการพัฒนาออกมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง นักวิจัยจึงเห็นควรว่าหากมีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง มีการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มีการประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในจังหวัดสระแก้วและระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

2. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการผลิต การกระจายความรู้ รวมทั้งเป้าหมายของการปรับปรุงขีดความสามารถและการปฏิบัติ ทำให้บรรลุ วัตถุประสงค์ในทางปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นจริงทางสังคม ผ่านทางนักวิจัย กลุ่มผู้มีส่วนร่วม และกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ มีส่วนร่วมถึงประเด็นปัญหาตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การวิเคราะห์และ การประยุกต์ใช้ ผลของการวิจัย การเจริญเติบโตและการพัฒนาของผู้มีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบ ผลลัพธ์ที่ต้องการเพื่อความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการจัดตั้งรวมกลุ่มหรือองค์กร โดยเฉพาะในระบบสุขภาพ และนโยบายทางด้านสุขภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีความแตกต่างจาก แนวทางการวิจัยอื่น ๆ ในทางสาธารณสุข เพราะมันขึ้นอยู่กับการสะท้อน การเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการที่มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงสุขภาพ และลดความไม่เท่าเทียมทางสุขภาพ ผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกันที่หันมา ดำเนินการเพื่อปรับปรุงสุขภาพของตนเอง

ประชากรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และคำตอบที่เป็นจริง คลอบคลุมประเด็นอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยกำหนดประชากร และ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วผู้ให้ข้อมูลหลัก และเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกชุมชน เกษตรตำบล ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และทรงภูมิปัญญา จำนวน 10 คน โดยกำหนด คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่ย้ายอยู่ในชุมชนมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชนเป็นอย่างดี มีทัศนคติที่ดีต่อการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้:

1. **แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ** เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องสังเกต และข้อคำถามง่ายๆ ในการศึกษาสภาพและบริบททางศักยภาพของชุมชน บ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

2. **แนวคำถาม (Guide line)** ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมอง ด้วยเทคนิค Rapid Ideation

ข้อคำถาม จะเกี่ยวข้องกับ

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน
2. ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม
 - 1) สิ่งดึงดูด

- 2) ความปลอดภัยในชุมชน
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก อาหาร อินเทอร์เน็ต
- 4) การเข้าถึงเช่น ถนน ป้าย การสัญจร

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ 1 คือผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกชุมชน เกษตรตำบล ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และทรงภูมิปัญญา จำนวน 10 คน โดยกำหนด คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่ย้ายอยู่ในชุมชนมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชนเป็นอย่างดี มีทัศนคติที่ดีต่อการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ : แนวคำถาม (Guide line) ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมอง ด้วยเทคนิค Rapid Ideation

ข้อคำถามจะเกี่ยวข้องกับ

1. แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน
2. ควรมีจุดแวะชมตรงไหนบ้าง จุดแวะชมที่เป็นวิถีชีวิตเชิงเกษตรกรรมท้องถิ่นของชุมชน
3. กิจกรรมการท่องเที่ยว “วิถีชีวิตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่น”

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ 2 คือนักท่องเที่ยวที่นำร่องที่เป็นกลุ่มทดลองมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง จำนวน 7 คน โดยกำหนด คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่ย้ายอยู่ในจังหวัดสระแก้วมีทัศนคติที่ดีต่อการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ : แนวคำถาม (Guide line) ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมอง ด้วยเทคนิค Rapid Ideation

ข้อคำถามจะเกี่ยวข้องกับ

1. แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน
2. จุดท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลัง
3. กิจกรรมการท่องเที่ยว “วิถีชีวิตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่น”

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

บริบทและศักยภาพของชุมชนผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอมะนัง จังหวัดสระแก้ว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเป็นรายประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอมะนัง จังหวัดสระแก้ว

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง หมู่ที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว แต่เดิมพื้นที่หมู่บ้านเป็นเขตป่าสงวน มีชาวบ้านจากบ้านใกล้เคียงมาถากถางป่าเพื่อทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกบ้านเรือนที่ละหลัง สองหลัง จนกระทั่งมีจำนวนเจ็ดหลัง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านเจ็ดหลัง แต่ในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 127 หลังคาเรือน มีประชากรราว 298 คน เป็นชาย 167 คน เป็นหญิง 131 คน ส่วนใหญ่ประชากรในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย อากาศก็จะมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก น้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตรของแต่ละครัวเรือน พอหน้าฝนบางพื้นที่ก็เกิดน้ำท่วมทำให้ไร่นาเสียหาย จึงได้มีเกษตรกรรวมตัวกันปลูกและแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่สำคัญแห่งหนึ่ง ผลผลิตมีคุณภาพ และปริมาณผลผลิตต่อปีเป็นจำนวนมาก สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือนได้เป็นอย่างดี

1.2 อาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้าน 7 หลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 9,595 ไร่ ประมาณ 15.3 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

1. ทิศเหนือ จรดหมู่ที่ 18 บ้านทรัพย์ใหญ่ ตำบลโคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว
2. ทิศใต้ จรดหมู่ที่ 12 บ้านคลองเขาเทียน ต.โคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว
3. ทิศตะวันออก จรดหมู่ที่ 1 บ้านป่าระกำ ต.ท่าแยก อ.เมือง จ.สระแก้ว
4. ทิศตะวันตก จรดหมู่ที่ 2 บ้านคลองน้ำใส ต.โคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว

1.3 สภาพภูมิศาสตร์

ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง หมู่ที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย สภาพอากาศมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก แหล่งน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตรของแต่ละครัวเรือน ในฤดูฝนบางพื้นที่ก็เกิดน้ำท่วมทำให้ไร่นาเสียหาย

1.4 ประชากร

- จำนวนครัวเรือน	127	หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร	298	คน
- จำนวนประชากรชาย	167	คน
- จำนวนประชากรหญิง	131	คน

1.5 สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

- แหล่งน้ำสาธารณะ	3	แห่ง		
- ประปา	4	แห่ง	ผู้ใช้	127
- จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า	127	ครัวเรือน		
- โรงเรียน	1	แห่ง		
- วัด	2	แห่ง		
- หอกระจายข่าว	1	แห่ง		
- โทรศัพท์มือถือ	200	เครื่อง		
- ศาลาประชาคม	1	แห่ง		

1.6 ปริมาณพื้นที่

- พื้นที่อยู่อาศัย	6595	ไร่
- พื้นที่ทำการเกษตร	3000	ไร่

1.7 อาชีพและรายได้ของคนในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง

อาชีพหลัก

- เกษตรกร	จำนวน	27	ครัวเรือน
- ค้าขาย	จำนวน	8	ครัวเรือน
- รับราชการ	จำนวน	3	ครัวเรือน

อาชีพเสริม

- รับจ้างทั่วไป	จำนวน	79	ครัวเรือน
- อื่น ๆ	จำนวน	10	ครัวเรือน

รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย	66,666.66 บาท/ครัวเรือน/
ปี	
รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย	150,000 บาท/ครัวเรือน/
ปี	
รายได้เฉลี่ยของประชากร (ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี 2564)	211,133.86 บาท/ครัวเรือน/
ปี	

ประเด็นที่ 2 ศักยภาพของชุมชนชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปีบ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

สำหรับประเด็นศักยภาพของชุมชนในพื้นที่บ้านเจ็ดหลัง ที่จะสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม ผู้วิจัยจะศึกษาตามองค์ประกอบของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งสิ้น 5 ประการ ที่ได้จาก Pelasol (2012) ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดภายในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็นแหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชนและ แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชน 2) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน 3) การเข้าถึงในชุมชน 4) ความปลอดภัยในชุมชน และ 5) ประชาชนในชุมชน สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 สิ่งดึงดูดภายในชุมชน

จากการระดมสมอง ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชน แกนนำสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเม็ดมะม่วงหิมพานต์ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้แนวคำถาม ถึงศักยภาพของชุมชนบ้านบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ได้คำตอบถึงสิ่งดึงดูดภายในชุมชนทั้งหมดที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรกรรม ได้ ประกอบด้วย แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชน และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชน ดังนี้

2.1.1 แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชน

1) แปลงสาธิตการปลูกการขยายพันธุ์ และบำรุงรักษามะม่วงหิมพานต์

จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 7 คน เล่าสอดคล้องกันว่าชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้มีการริเริ่มปลูกเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2518 โดยบิดาของผู้ใหญ่ชมพู่ คงเมือง เป็นผู้ริเริ่มนำพันธุ์ที่ได้รับแจกมาจากโครงการอีสานเขียว ซึ่งในสมัยนั้นได้มีการส่งเสริมการปลูกพืชที่ทนต่อความแห้งแล้งเพื่อทดแทนป่าไม้ที่ถูกตัดทำลายซึ่งมะม่วงหิมพานต์เป็นพืชชนิดหนึ่งนอกจากนั้นยังมี ไม้เลื้อย ยูคาลิปตัส ซึ่งกระจายการปลูกไปในพื้นที่ต่างๆ เหตุที่บิดาของผู้ใหญ่ชมพู่ คงเมือง เลือкмะม่วงหิมพานต์เพราะปลูกง่าย ทนแล้ง ทนต่อแมลงและโรคในพืช ปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บผลผลิตได้ยาวนานโดยไม่ต้องบำรุงรักษาอะไรมาก เมื่อเริ่มปลูกก็ชักชวนให้สมาชิกชุมชนคนอื่นๆ ปลูกกันบ้างคนละ 5 – 10 ต้นโดยปลูกไว้บริเวณหัวไร่ ปลายนา ต่อมาเมื่อมีการเก็บผลผลิตและจำหน่ายได้ราคาดี จึงขยายพื้นที่เพาะปลูกกันเป็นจำนวนมาก จนปัจจุบันมีพื้นที่ในการปลูกประมาณ 500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20 ของพื้นที่บ้านเจ็ดหลัง จนในปัจจุบันมะม่วงหิมพานต์ถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเป็นอย่างดี

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเจ็ดหลังพาเพลิน จัดตั้งเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2563 มีสมาชิก จำนวน 15 คน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของวิสาหกิจชุมชนฯ เกษตรกรภายในกลุ่มจำนวน 15 คน รวมกลุ่มรับซื้อเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางเพื่อเพิ่มราคาให้แก่ผลผลิต สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกมะม่วงหิมพานต์เป็นหลัก ผลผลิตที่มีความไม่แน่นอน/ตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยการผลิต ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และด้านสภาพดินฟ้าอากาศ ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำ ทำการเกษตรอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน และปัจจุบันเศรษฐกิจ ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด ก่อให้เกิดผลกระทบ เป็นวงกว้างทำให้ประชาชนตกงานขาดรายได้ ประชาชนได้รับผลกระทบโดยตรงทำให้รายจ่ายครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นจากเดิม เหตุด้วยรายได้ลดน้อยลงจากเดิม ในการแก้ปัญหาจึงได้จัดทำโครงการแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์เพื่อขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อและทำ MOU กับเกษตรกรรายย่อยเป็นการประกันราคาผลผลิต ซึ่งเป็นอาชีพทางเลือกเพิ่มรายได้กับครัวเรือนของสมาชิกต่อไป

2.1.1 สิ่งดึงดูดที่ชุมชนต้องการพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

1) ฝ่ายก้นน้ำของชุมชน จากการระดมสมองถึงความเหมาะสม ในการทำแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับน้ำและตั้งชื่อศูนย์การเรียนรู้ว่า “ฝ่ายน้ำมีชีวิต” เป็นจุดเรียนรู้เกี่ยวกับน้ำ และการกักเก็บ

น้ำเพื่อไว้ใช้อุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง จังหวัดสระแก้ว

2) โคกหนองนาบ้านเจ็ดหลังโมเดลฟาร์มเปิดวัยรุ่นทุนน้อย จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 8 คน พบว่าโคกหนองนาบ้านเจ็ดหลังโมเดลฟาร์มเปิดวัยรุ่นทุนน้อย ถูกเสนอขึ้นมาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนเห็นโคกหนองนาคือการพัฒนาจัดการพื้นที่ทางการเกษตร ซึ่งเป็นการผสมผสานของเกษตรทฤษฎีใหม่ร่วมกับภูมิปัญญาชาวบ้านเจ็ดหลัง ที่มีการทำเกษตรอยู่แล้ว ซึ่งความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่บ้านเจ็ดหลัง รวมถึงฟาร์มเปิดวัยรุ่นทุนน้อยเป็นแหล่งสาธิตการเลี้ยงเปิดแบบครบวงจร การเลี้ยงปลาในนาข้าว และการปลูกพืชในพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ

3) สวนป่าเบญจพรรณ จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 6 คน พบว่า สวนป่าเบญจพรรณ ถูกเสนอขึ้นมาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากในชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีสวนป่าที่มีต้นไม้หายากหลายชนิด อาทิ ยางนา พยูง ตะเคียน ตะแบก เป็นต้น เนื่องจากคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ไว้ในขณะที่พื้นที่ชุมชนอื่นๆ มักจะตัดไม้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์โดยไม่ปลูกทดแทน สามารถที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้การปลูกและขยายพันธุ์ไม้หายากต่อไป

4) ศูนย์จัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 9 คน พบว่า ศูนย์จัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน ถูกเสนอขึ้นมาเพื่อพัฒนาจุดท่องเที่ยวในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีการสาธิตกรรมวิธีการแปรรูป บรรจุภัณฑ์ตลอดจนกระบวนการผลิตและแปรรูปแบบครบวงจร เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคได้เห็นถึงกระบวนการตั้งแต่ ปลูก บำรุงรักษา แปรรูป บรรจุภัณฑ์ และแสดงสินค้า

สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

จุดบริการนักท่องเที่ยว ไม่ได้เป็นเพียงแค่สถานที่ในการให้บริการนักท่องเที่ยวในยามที่มียานพาหนะเข้ามาภายในชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ของคนที่อยู่ในชุมชนซึ่งมีไว้ใช้ในการประกอบกิจกรรมของชุมชนในหลายๆ ด้าน และมีไว้เพื่อรองรับหน่วยงานราชการหรือบุคคลภายนอกที่มาให้ความรู้กับคนภายในชุมชน ซึ่งถือได้ว่าการออกแบบและและมีอุปกรณ์ต่างๆ ครบครัน

การเข้าถึงชุมชน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวกสบาย มีการปักหมุดในแอปพลิเคชัน Google Map โดยใช้คำค้นว่า “๗ หลังพาเพลิน & coffee shop” ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางเข้าสู่ชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้อย่างสะดวก

การเข้าถึงชุมชน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวกสบาย มีการปักหมุดในแอปพลิเคชัน Google Map โดยใช้คำค้นว่า “๗ หลังพาเพลิน & coffee shop” ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางเข้าสู่ชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้อย่างสะดวก

ปรางูชีในชุมชน

ปราชญ์ในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นปราชญ์ที่มีองค์ความรู้ใน 4 เรื่อง คือ องค์ความรู้ด้านการปลูกและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ องค์ความรู้ด้านสมุนไพร องค์ความรู้ด้านหมอดำเยและองค์ความรู้ด้านหมอน้ำมัน จะเห็นได้ว่า ปราชญ์ในชุมชนเป็นปราชญ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้นในชุมชน เป็นปราชญ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมและสุขภาพ โดยเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ปู่ย่าตายาย ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และโดยส่วนใหญ่ปราชญ์จะเลือกใช้วัสดุและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นวัสดุในการใช้งาน ซึ่งเป็นทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเชื่อมโยงคุณค่าของภูมิปัญญาจากอดีตสู่ปัจจุบันให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากวิถีชีวิตชุมชนผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ บ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

จากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมสมอง กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 17 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ปราชญ์ชุมชนด้านการปลูกและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ สมาชิกชุมชน เกษตรตำบล ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ จำนวน 10 คน ได้มีการกำหนดหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับแผนที่ชุมชน เพื่อนำไปกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ 2) นักท่องเที่ยวนำร่องที่เป็นกลุ่มทดลองมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง จำนวน 7 คน ผลการศึกษา ผู้วิจัยรายงานตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

1.1 การกำหนดแผนที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 10 คน พบว่า แผนที่ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมพื้นผ้า โดยมีถนนภายในชุมชนบ้านเจ็ดหลังกั้นกลาง มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ผู้วิจัยได้มีการจัดทำแผนที่โดยใช้ Google map เพื่อประกอบการจัดทำ จึงทำให้ได้แผนที่ท่องเที่ยวชุมชนมีความถูกต้องแม่นยำสูง

1.2 การกำหนดจุดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 10 คน พบว่า จุดดึงดูดเพื่อจัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญเป็นโคกหนองนาพาเพลิน สวนมะม่วงหิมพานต์ สวนป่าพาเพลิน ฝายน้ำมีชีวิต และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน ดังนั้น จึงร่วมกันระดมสมอง เสนอชื่อจุดดึงดูดที่สำคัญ และทำการโหวตว่าจะใช้แหล่งใดบ้างเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ผลการระดมสมองแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

แสดงผลการระดมสมองเพื่อเสนอชื่อจุดดึงดูดเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน

ชื่อแหล่งดึงดูด	ความสำคัญ	ผลโหวต
1. โคกหนองนาพาเพลิน	สถานที่ที่เกษตรกรได้ร่วมกันสาธิตการจัดสรรพื้นที่เพื่อ ประโยชน์ในการทำการเกษตรในรูปแบบโคกหนองนาโมเดล	9
2. สวนมะม่วงหิมพานต์	แปลงสาธิตการปลูกและการจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์แบบ ครบวงจร	10
3. สวนป่าพาเพลิน	พื้นที่ปลูกป่าเบญจพรรณอย่างธรรมชาติเพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศ ความอุดมสมบูรณ์ให้กับชุมชน	8
4. ฝายน้ำมีชีวิต	การสาธิตการจัดทำฝายเพื่อชะลอและกักเก็บน้ำสำหรับไว้ใช้ประโยชน์ ทางเกษตรในชุมชน	10
5. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน	ศูนย์แสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนมี การสาธิตการแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์	10

1.3 กิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

แบบไป – กลับ (วันเดียว) การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคนไทยทั่วไป ทั้งนักท่องเที่ยวในจังหวัดสระแก้วและนักท่องเที่ยวในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งในการเข้ามาท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวชมเชิงเกษตรกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน อาทิเช่น การเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ การให้อาหารเป็ด การปลูกป่าในสวนเบญจพรรณ การศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และชื่นชมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบธรรมชาติภายในชุมชน เป็นต้น

กำหนดการสำหรับเส้นทางท่องเที่ยว	
เวลา	กิจกรรม
9:00 น.	จุดบริการนักท่องเที่ยว จุดที่ 5 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน เพื่อชี้แจงรายละเอียดของเส้นทาง เตรียมอุปกรณ์ และการนัดหมายสำหรับกิจกรรมใน 1 วัน
9.30–10.00 น.	ออกเดินทางไปยังจุดที่ 1 โคกหนองนาพาเพลิน โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ รวมไปถึงการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งแบบครบวงจร มีกิจกรรมการให้อาหารเป็ด และการเก็บไข่เป็ด
10.00-10.30 น.	เดินทางเข้ามาจุดที่ 2 สวนเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเกี่ยวกับการปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ การดูแลรักษา การเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ มีกิจกรรมการเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ให้กับนักท่องเที่ยวได้ลองเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์
10.30-11.00 น.	เดินทางไปยังจุดที่ 3 สวนป่าพาเพลิน โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้หายาก สาธิตการปลูก การขยายพันธุ์ การเพาะกล้าไม้ ตลอดจนการบำรุงรักษาพันธุ์ไม้หายาก
11.00-11.30 น.	เดินทางไปยังจุดที่ 4 ฝายน้ำมีชีวิต โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเรื่องคุณค่าของน้ำ การทำฝายเพื่อชะลอการไหลของน้ำ และการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง มีกิจกรรมการทำฝายเพื่อชะลอน้ำให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำ
11.30-12.30 น.	เดินทางไปยังจุดที่ 5 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน นักท่องเที่ยวจะได้แวะรับประทานอาหาร และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ก่อนเดินทางกลับบ้าน

การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 5 จุด

การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังทั้ง 5 จุดมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อ

รับทราบข้อเสนอแนะในเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มทดลองมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง จำนวน 7 คน ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมอง ด้วยเทคนิค Rapid Ideation เนื้อหาดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการระดมสมองของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้ง 7 คน เป็นชาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 เป็นหญิง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 อายุ 31-40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 อายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 และอายุ 51-60 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 มีอาชีพเป็นนักเรียนนักศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 เป็นพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 และทำธุรกิจส่วนตัวจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 มีการศึกษาดำรงปริญญาตรีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.15 ปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.15 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57

ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์จำนวน 7 คน พบว่า แผนที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีความเข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงชุมชนโดยง่ายไม่ซับซ้อนเพราะมีตัวเลขกำกับในการเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สับสนและเข้าถึงจุดท่องเที่ยวได้โดยไม่ต้องมีมัคคุเทศน์นำทาง

จุดท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลัง

ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์จำนวน 7 คน พบว่า จุดท่องเที่ยวทั้ง 5 จุด คือ 1) โคกหนองนาพาเพลิน 2) สวนมะม่วงหิมพานต์ 3) สวนป่าพาเพลิน 4) ฝายน้ำมีชีวิต และ 5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าศึกษาและชมแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย และไม่ต้องใช้รถเพื่อบริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ เมื่อนำผู้เข้าร่วมทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลังเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 จุด พบว่า

1) โคกหนองนาพาเพลิน

โคกหนองนาพาเพลินสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่นักท่องเที่ยวสามารถมาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง และยังมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำระหว่างเข้าชมโคกหนองนาพาเพลิน เช่น ให้อาหารปลา ให้อาหารเป็ด เก็บไข่เป็ดสดจากฟาร์ม เป็นต้น

2) สวนมะม่วงหิมพานต์

สวนมะม่วงหิมพานต์สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นต้น และลูกของมะม่วงหิมพานต์ สวนมะม่วงหิมพานต์นี้จะเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3) สวนป่าพาเพลิน

สวนป่าพาเพลิน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมพันธุ์ไม้หายากของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง และยังมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำคือการเพาะพันธุ์กล้าไม้ชนิดต่างๆ และการปลูกต้นไม้ เป็นต้น

4) ฝายมีชีวิต

ฝายมีชีวิต สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรื่องน้ำ และสามารถเป็นฝายชะลอน้ำเมื่อน้ำมากทำให้ไม่เกิดความเสียหายกับพื้นที่เกษตรกรรม และยามหน้าแล้งก็จะเป็นที่กักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภคของชาวบ้านในชุมชนอีกด้วย

5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง

ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นสถานที่ที่รวบรวมจรรยาในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวออกจากสถานที่ท่องเที่ยวแล้วก็จะมาแวะจุดนี้เป็นจุดสุดท้ายก่อนที่จะกลับบ้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษครั้งนี้เป็นการศึกษาบริบทศักยภาพของชุมชน เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาเพื่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมืองจังหวัดสระแก้วที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ด้านบริบทศักยภาพของชุมชน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ระหว่าง ตำบลท่าแยกและตำบลศาลาลำดวน โดยตั้งอยู่ห่างจาก ที่ว่าการอำเภอเมืองสระแก้วและโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร ซึ่งถือว่าไม่ไกลมากนักสามารถเดินทางโดยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ใช้เวลาประมาณ 20 นาที ด้วยภูมิทัศน์ที่เป็นธรรมชาติและระยะทางที่ไม่ไกลจากตัวเมืองมากนักทำให้ชุมชนแห่งนี้มีศักยภาพด้านภูมิทัศน์ร่วมด้วยอีกประการหนึ่ง ประชากรทั้งหมดในชุมชนมีจำนวน 298 คน ส่วนใหญ่ อาชีพหลักของชุมชนคือ ทำนา ทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์ ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าชุมชนมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการปลูกพืช ซึ่งรวมไปถึงพืชการปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ที่จะนำมาพัฒนาและเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในอนาคต ด้านสิ่งดึงดูดผู้วิจัยมีความเห็นเป็น 2 ด้าน คือ แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชน พบว่า ผู้คนในชุมชนมีการปลูกที่เป็นธรรมชาติ ไม่ใช่สารเคมี จึงทำให้ผลผลิตมีรสชาติดี และกรรมวิธีการแปรรูปที่หลากหลาย สะอาด มีการควบคุมคุณภาพผลผลิต โดย กิตติภักดิ์ จิโนทัย และณัฐธาวินิจนัยภาค (2563) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ปัจจัยความพร้อมของชุมชน ซึ่งหนึ่งในนั้น ก็คือ คนในพื้นที่ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ภัทรธนกัลย์ เตียไพบูลย์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านห้วยนอนวัด ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมพัฒนา การสร้าง

การเรียนรู้ให้คนในชุมชนด้านการท่องเที่ยวการมีผู้นำที่เข้มแข็ง การใช้หลักพึ่งตนเอง การสร้างเครือข่ายกับชุมชน ประกอบกับการศึกษาของ พรชัย เพียรพล (2559) เรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเหล่าในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ จังหวัดเชียงใหม่ ที่กล่าวว่า ชุมชนมีการรวมตัวของชาวบ้านมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ และมีเครือข่ายทั่วภายในตำบล สามารถเลือกให้การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน สิ่งดึงดูดที่ชุมชนต้องการพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ที่ถือเป็นต้นทุนสำคัญคือ สวนป่าเบญจพรรณ คลองกั้นน้ำซึ่งนำมาสู่ฝายมีชีวิต และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้นคือ สวนมะม่วงหิมพานต์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่แปรรูปผลิตและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนำขวัญ วงศ์ประทุม และดวงศิริ ภูมิวิซุเวช (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนตามศาสตร์พระราชา พบว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนตามศาสตร์พระราชาดำเนินการโดยจังหวัดเชียงรายด้วยหลักการ ha-k-o-p model คือ healthy activity กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเช่นสมุนไพรและความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน Philadelphia การนำศาสตร์พระราชมานำประยุกต์ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวด้านการพัฒนามนุษย์organization การรวมกลุ่มเพื่อการท่องเที่ยวการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนเพื่อสร้างองค์กรปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวplace and people การให้ความสำคัญกับคนและสถานที่เพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ด้านเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม

เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง กำหนดเป็น แบบไป – กลับ (วันเดียว) การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ กลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยว เป็นกลุ่มคนไทยและต่างชาติ ซึ่งในการเข้ามาท่องเที่ยวมีความต้องการเที่ยวชมธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน ดังที่ การศึกษาของสกุล จิรญาแจ่มสิทธิ์และกวิน วงศ์ลลิตี (2555) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียใน ประเทศไทย กรณีศึกษา ที่อำเภอหาดใหญ่ โดยในงานของเขาพบว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในเรื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ โดยที่ในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนจะต้องประกอบไปด้วยการระดมความคิดเห็นของหลาย ๆ ภาคส่วน เช่น หน่วยงาน ชุมชน นักท่องเที่ยว นักวิชาการการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ดังเช่นงานของชุมพล รอดแจ่ม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี ที่พบว่า ในการจัดทำรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวข้อเสนอแนะจากการศึกษาพบว่าหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชนถึงความพร้อมในการปรับปรุงพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในระยะยาวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในงานราชการระดับท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนา

ทางกายภาพควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เส้นทางการเดินทางสาธารณูปโภคต่างๆในสถานที่ท่องเที่ยวให้พร้อมสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. จากการวิจัยพบว่าชุมชนบ้านเจ็ดหลัง หลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว อยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างห่างไกลจากตัวจังหวัดสระแก้ว การเดินทางลำบาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาจากทางไกลจะไม่ค่อยรู้จัก ควรมีรถบริการรับส่งนักท่องเที่ยว
2. ผลการศึกษาในประเด็นข้อมูลประชากรศาสตร์พบว่า ผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีความสามัคคี มีการรวมตัวเพื่อพบปะพูดคุยกันอยู่เป็นประจำ มีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ถือเป็นเสน่ห์ ที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ ที่ควรนำมาเสนอเป็นจุดขายที่โดดเด่นให้กับพื้นที่
3. ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว พร้อมทั้งจะพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กชมน วงศ์คำ. (2562). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กฤษฎา กาญจนาลัย. (2561). แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60.
- กัลยา สว่างคง. (2559). การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กิตติภูมิ จิโนทัย และณัฐราวีวินัยภาค. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้งจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี.
- กาญจนา สุคันธสิริกุล. (2556) การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564). กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จังหวัดสระแก้ว. (2565). ข้อมูลทั่วไปบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปีบ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว. เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2565 เข้าถึงจาก <http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/frontpage>
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จิรดาภา สนิทจันทร์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว
กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการ
สิ่งแวดล้อม) คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชนิดาภา ไผ่ตรีแก้ว. (2559). การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศ
ตะวันออกกลาง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กรณีศึกษา บริษัท เอ็กซ์โซติกส์เกทอะเวย์
จำกัด. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ชาลี ตละกุลและราตรี สิทธิพงษ์. (2560). ศึกษาเส้นทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ
คลองวังเจ้า อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกำแพงเพชร.
- ณัฐพัชร์ มณีโรจน์. (2560). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพร แซ่เหั่ว. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทาง มาเที่ยว
จังหวัดกระบี่. หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและ
การท่องเที่ยว.
- ดร.ถวิลวดี บุรีกุล. (2557). เอกสารการบริหารราชการจังหวัดแบบมีส่วนร่วม สำหรับบุคลากร
ภาครัฐ และระดับจังหวัด เอกสารประกอบการอบรมในโครงการส่งเสริมการสร้างระบบ
บริหารราชการแบบ มีส่วนร่วม ระดับจังหวัด กพร. สถาบันพระปกเกล้า.
- ธานินทร์ ศิลป์ จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่
13. กรุงเทพฯ : ปิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นัตยา บุตรอยู่. (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นำขวัญ วงศ์ประทุม และดวงศิริ ภูมิวิษุเวช. (2564). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
โดยชุมชนตามศาสตร์พระราชา. วารสารศิลปการจัดการ.
- นิธิกิตติกานต์ เหมสุวรรณ. (2558). แนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการของสถานที่จัด
งานในอุตสาหกรรมไมซ์โดยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดสงขลา. หลักสูตร
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปาริฉัตร ศรีหะริญและพรพิมล ข้าเพชร. (2562). การท่องเที่ยวโดยชุมชน : ทางเลือกใหม่สู่ความ
ยั่งยืน. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - ธันวาคม 2562.
- พรชัย เพียรพล. (2559). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้าน
เหล่าในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).

- พิฑูรย์ ทองฉิม. (2558). การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่. หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภัทรธนกัลย์ เตียไพบูลย์. (2557). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านห้วยนวด ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- วิคเนีย มาเยอร์. (2555). การศึกษาแรงจูงใจการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนรักษะวาริน และบ่อน้ำร้อนพรรั้ง จังหวัดระนอง. สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สกุล จิรญาแจ่มสิทธิ์และกวิน วงศ์ลีดี. (2555). เส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย กรณีศึกษา ที่อำเภอหาดใหญ่. (รายงานการวิจัย) กองทุนส่งเสริมงานวิจัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2560). การท่องเที่ยวโดยชุมชน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืน. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : คู่มือและแนวทางปฏิบัติ. คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ. (2564). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการวางแผนเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อัศจรรย์ สุขธารง. (2555). การศึกษาการจัดการธาตุอาหาร น้ำ และฮอร์โมนเพื่อการติดผล การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพของมะม่วงหิมพานต์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- Buhalis, D. (2015). Marketing the Competitive Destination of the Future. *Tourism Management*, 21, 97-116.
- Pelasol, J. (2012). A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines. *International. JPAIR Multidisciplinary Research*.